

KOSTEL SV. MATĚJE / PRAHA 6 / DEJVICE

SO / 2 / 11 / 2019 / 16⁰⁰

HORA

dušičkový koncert

FUGIT

ChamberOfTea.com & HoraFugit.cz & Matejstranti.com

Bedřich Bridel
(1619 – 1680)

TUTO KULTURNĚ-VZDĚLÁVACÍ AKCI FINANČNĚ PODPOŘILA MČ PRAHA 6

BEDŘICH BRIDEL: CO BŮH? ČLOVĚK?

Beata Altior – barokní housle / soprán / vedoucí souboru Hora Fugit

Marie Hodinářová – přednes básně 🌸 Jiřina Dvořáková – varhany

Marek Zeman – barok. violoncello / bas 🌸 Pavel Adámek – tenor / loutna

Ondřej Beneš – flétna 🌸 Hana Holubková – alt

Petra Pospíšilová – soprán 🌸 Martina Ditrichová – alt

Adam Slavický – tenor 🌸 Vít Michalec – bas

3. září roku **1673** navštívil císař **Leopold I.** Prahu. **3. září** položil základní kámen k **dostavbě Svatovítské katedrály**, **6. září** k **přestavbě kostela sv. Mikuláše** na Malé Straně a **8. ke stavbě svatyně malostranských karmelitek u sv. Josefa**. Následujících šest let se v Praze neobjevil. Až v sobotu **23. září 1679** přibyl znovu do Prahy. Zatímco ve Vídni řádil mor, Praha, které se černá nemoc už delší dobu vyhýbala, jej přivítala slavnostním **Te Deum laudamus**. **200 zpěváků** v rozestavěné katedrále jako by se snažilo zahnat všudypřítomný stín obav z morové nákazy... Hlavním důvodem příjezdu císaře byly obavy z moru a útěk před ním. Neprchal však sám. Z morem nakažené Vídne se k branám Prahy dostaly i desítky či stovky utečenců, které si s sebou morem nakažené blechy rovněž přinesly. Městské brány byly těmto příchozím sice uzavřeny, ale okolí metropole bylo hlídáno jen symbolicky a ostraha města nebrala hrozbu moru dostatečně vážně. A tak se stalo, že různými cestami pronikly na území jednoho ze tří pražských měst dost nakažených, aby se mor začal v křivolakých uličkách srdce Evropy usazovat. Nemocní, byť jen domněle či jinou chorobou sklácení, byli nemilosrdně vyváženi za město a byl jim zakázán pod trestem smrti přístup zpět. U každé z bran pak byla vztyčena **šibenice**, na kterou měli být opovážlivci věšeni. Nicméně šibenice zely dlouhou dobu prázdnotou a byly tak místním ku posměchu. Pražané mor brali dosti na lehkou váhu, své nemocné zatajovali anebo se s vyhnanci porůznu stýkali...

Město se na mor začalo připravovat pozdě a nedostatečně promyšleně. V **Košířích** byla spěšně – a po technické stránce ne zcela promyšleně, stavěna nemocnice, kam byli odváženi ti, u nichž bylo podezření z nákazy. **Židé** byli uzavřeni ve svém městě a u bran jim patrovala stráž. Nicméně jejich obchody fungovaly dál, a tak si nákaza ze stráží u bran příliš nedělala. Závažnost situace se pak dala odvodit od skutečnosti, že v blízkém okolí Prahy byly zakládány nové hřbitovy. A mezi nimi v roce **1680** i ten, který se nalézal v **Šáreckém údolí** na místě dnes známém jako **Jenerálka**, a který založil vlastník tamních pozemků – duchovní **Řád premonstrátských řeholních kanovníků**. Hřbitov, který nesloužil pouze premonstrátům (první strahovský premonstrát zemřel v **červnu 1680**), ale především jako jeden z šáreckých morových hřbitovů (další už nějakou dobu stál u **kostela sv. Matěje**), sloužil později občanům Nebušic i okolních usedlostí a svoji roli přestal plnit poté až poté, co byl v roce **1884** založen a rok nato vysvěcen nový hřbitov v Nebušicích. **Kostel sv. Jana Nepomuckého** zvaný „**V trníčku**“ byl založen až po odeznění nejhorších důsledků epidemie, konkrétně v roce **1713**. Ostatně stejný zrod měl morový hřbitov v Košířích, který vznikl na místě původních vinic, a rovněž tamní **kaple sv. Trojice**, jež byla vystavěna téhož roku 1713. Zkraje roku 1680 vznikl rovněž hřbitov na Olšanech, kde již roku 1682 byla postavena dodnes stojící kaple/**kostel sv. Rocha**.

Vraťme se ještě do let posledního velkého pražského moru a k několika vybraným reakcím na něj. Mezi ty typicky byrokratické a trpce úsměvné dozajista patří uzavírání mnohých kostelů během epidemie, aby se tak bránilo šíření moru během bohoslužeb. Tomu ovšem kontrastovalo ponecháním hospod jejich běžnému provozu, kde se tak shromažďovalo o to více nešťastníků... Na druhé straně spektra máme zásluhou aktivitu duchovních a řeholních řádů, které často za velkých obětí pomáhaly vrchností, a dokonce i mnohými lékaři opuštěnému obyvatelstvu tří měst pražských v boji s nemocí a se zajišťováním duchovních služeb. V této řeholi vynikali nad jiné pražští **jezuité**. Od počátku s nemocí horlivě bojovali **františkáni**, **kapucini** či **premonstráti**. Duchovní služba byla v té době obzvláště nebezpečná. Ač se z nařízení úřadů po většinu roku 1680 bohoslužby nekonaly pouze ve velmi omezené míře, neplatilo to pro zádušní mše, zpovědi či poslední pomazání. Všechny tyto úkony byly krajně rizikové. Navíc řády jako Tovaryšstvo Ježíšovo poskytovaly i lékařské služby, provozovaly lazarety či přímo zřizovaly špitály. Rovněž se staraly o hřbitovy včetně těch čerstvě založených. Svoji povinnost plnily i vůči mimopražským destinacím, kterým se mor nevyhýbal. V Praze sídlili Jezuité v **Profesním domě na Malé Straně**. V něm v průběhu moru zemřelo 16 lidí. Nejvíce byla ovšem postižená **Staroměstská kolej Klementinum**, která díky moru přišla o 26 členů. **Novoměstská kolej u sv. Ignáce z Loyoly** přišla díky černé nemoci o čtyři členy. Na ostrově **Štvanice** byly zřízeny **vojenské tábory**, odkud se rekrutovaly vojenské hlídky a pořádkové síly bránící naprosté zkáze města. Přesto i zde se vyskytoval mor a byla zapotřebí duchovní služba, kterou vykonávali taktéž Jezuité... Celkem pražští Jezuité přišli díky moru z roku 1680 o **šedesát** svých „tovaryšů“.

Mezi Jezuity, kteří v Praze dlouhá léta působili a v roce 1680 podlehl morové epidemii patřil i jeden z nejvýznačnějších barokních básníků **Bedřich / Fridrich Bridel** (1. dubna **1619** až 15. října **1680**), jehož báseň **Co Bůh? Člověk?** během našich letošních dušičkových koncertů zazní v podání **Marie Hodinářové**. Bedřich Bridel se narodil ve **Vysokém Mýtě** a v osmnácti vstoupil jezuitského řádu. Zde byl jeho spolužákem známý historik, literát, zeměpisec, pedagog a kněz **Bohuslav Balbín z Vorličné** (1621–1688). Bridel byl vysvěcen na kněze v roce **1650** a šest let poté vložil své značné rodinné finanční jmění do vzniku **tiskárny při Klementinské koleji**. Tuto tiskárnu taktéž několik roků spravoval. Posledních patnáct let své činnosti byl na misiích ve Východních Čechách, přičemž morová epidemie z roku 1680 jej zastihla v **Kutné Hoře**. I zde si mor vybíral oběti – jenom jeho kolegů na Čáslavsku a Kutnohorsku zemřelo **22**. Sám Bridel se nakazil touto zhoubnou nemocí a 15. října roku 1680 jí podlehl. O literárních zásluhách Bedřicha Bridela se až do počátku dvacátého století prakticky nevědělo. Sám autor se totiž podepisoval pouze zkratkou **F.B.S.I.**, což znamenalo **Fridericus Bridelius Societatis Iesu**. Rozsáhlá Bridelova tvorba byla převážně veršovaná, a tak se ve skutečnosti jednalo o největšího českého básníka před **Karlem Hynkem Máchou**.

Slova celé básně jakožto i doprovodný text přibližující historii i dějinný význam moru v kontextu místní i světové historie bude k dispozici na našem druhém letošním dušičkovém koncertě, který se bude konat v kapli **Sv. Jana Nepomuckého v Trní**, která se nachází v Šáreckém údolí na **Jenerálce**. Koncert se bude konat v pátek **8. listopadu 2019 od 18. hodin**. Oba programy – dnešní i ten na Jenerálce – se částečně prolínají. Vedle **Bridelovy básně & Michnových** a **Monteverdiho** skladeb zazní v kapli sv. Jana Nepomuckého i dílo **V. K. Holana Rovenského** a především **Missa á 3 od W. Byrda**. **JSTE VŠICHNI SRDEČNĚ ZVÁNI!**

Na závěr pořadu se krátce projdeme po místním hřbitově a připomeneme si dvě místní osobnosti: **Ludmilu Píčovou** (nar.1923), která byla provdaná za významného divadelního režiséra, a herce **Františka Mišku** (nar.1919), s nímž se seznámila ve svých poválečných angažmá. František Miška vycestoval v roce 1985 do zahraničí, kde působil jako divadelní režisér. Píčová svým hereckým uměním podpořila jeho realizace hlavně v **Německu (Münster, Wuppertal a především Baden-Baden)**. Po bezmála dvaceti letech se manželé vrátili do Čech a nadále byli aktivní v divadelním světě, pomáhali amatérským a poloprofesionálním souborům. (Miška se se svým otcem potkal poprvé v koncentráku. Objevil pro německé publikum režijně **Dürrenmatta**.)

PROGRAM

podvečer barokní hudby & poesie

☛ o všech svatých

1. **Václav Karel Holan Rovenský** (1644-1718): O všech svatých
2. **Claudio Monteverdi** (1567-1643): Laudate Dominum / Chvalte Pána
3. **Claudio Monteverdi** (1567-1643): Deus tuorum militum / Bůh, koruna svých bojovníků
4. **Claudio Monteverdi** (1567-1643): Iste confessor / Vyznavač Páně
5. **Adam Václav Michna z Otradovic** (1600-1676): O nebeském Jeruzalémě

☛ o lidské křehkosti a pomíjivosti světa

6. **Adam Václav Michna z Otradovic** (1600-1676): Pohrzení pomíjícího světa
7. **Bedřich Bridel**: Co Bůh? Člověk (1658)
s předěly formou varhanních improvizací
8. **Václav Karel Holan Rovenský** (1644-1718): Všichni lidé v světě
9. **Václav Karel Holan Rovenský** (1644-1718): Marnost nad marností
10. **Václav Karel Holan Rovenský** (1644-1718): Má duše
11. **Václav Karel Holan Rovenský** (1644-1718): Již odcházím
12. **Adam Václav Michna z Otradovic** (1600-1676): Jiná k Panně Marii za mrtvé
13. **Adam Václav Michna z Otradovic** (1600-1676): Milosrdný Bože
14. **Claudio Monteverdi** (1567-1643): Salve Regina / Zdrávas Královno

☛ symbolické věnování svíce osobnostem

15. **Václav Karel Holan Rovenský** (1644-1718): Večerní v sobotu mrtvé

♣ z kancionálů:

- Capella regia musicalis (1693-4)
- Svatoroční muzika (1661)
- Loutna česká (1653)

℞

☞ Po koncertě bude na místní faře připraveno drobné pohoštění!

~~~~~

* Cyklus: Ad honorem st. Mathiae

~~~~~

